

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКІВ МАС-МЕДІА ЯК ІНСТИТУТУ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Суттєве зростання ролі мас-медіа як інституту громадянського суспільства у становленні нових форм демократії, в тому числі у демократичних трансформаціях українського суспільства, потребує комплексного наукового дослідження, аналізу та осмислення. Актуальність зазначеної проблематики зумовлена, насамперед, недостатністю розробки її в науковій літературі та станом правової культури працівників мас-медіа.

Засоби масової інформації (далі – ЗМІ) своєю природою є одним з найважливіших демократичних інститутів громадянського суспільства. Як зазначає О. Скакун, вони виконують функцію посередника між владою та суспільством, забезпечують основні права свободи людини та громадянина на отримання повної, неупередженої інформації, необхідної для прийняття усвідомлених рішень. Інформуючи, критикуючи й контролюючи, вони сприяють налагодженню процесу комунікації у суспільстві, залученню людей до участі у суспільному житті, розвитку їх громадянської позиції [1, с. 86–87].

Повноцінне функціонування демократичної, правової, соціально орієнтованої держави неможливе без високого рівня правової культури журналістів, які збирають, опрацьовують і доносять інформацію до громадян. Право-

ва культура працівників мас-медіа – це один із різновидів професійно-правової культури, що характеризується ступенем правової розвиненості особи журналіста, його ціннісної інформаційно-правової освіченості, що є виявом професійно-правової свідомості та правомірної поведінки у професійній діяльності.

В ідеалі мас-медіа повинні відігравати роль комунікативного засобу суспільства та бути об'єднуючою ланкою між громадянським суспільством та державою. Україні до такого ідеалу ще далеко. В державі за відсутності розвиненого громадянського суспільства ЗМІ не можуть бути сильними, оскільки держава таких просто не потребує, а суспільство не здатне робити будь-які запити, бо не має відповідної традиції та досвіду. Україна лише стає на шлях сучасних медіа технологій, а особливо із поширенням доступу громадян до мережі Інтернет. Тому, як правило, ЗМІ використовуються не як комунікативно-інформаційний, а переважно як маніпулятивний засіб.

Разом з тим для попередження негативного впливу засобів масової інформації на суспільну свідомість необхідна не лише діяльність системи органів державного і суспільного контролю, але система виховання у населення високої політичної й правової культури, що дозволяє критично сприймати інформацію, що подається мас-медіа. Новітні інформаційні й телекомунікаційні технології надають власникам засобів масової інформації технічну можливість певною мірою контролювати суспільство й окремого індивіда через вплив на їх свідомість [2, с. 26].

На сьогодні у трикутнику влада – ЗМІ – суспільство залишається ряд суттєвих проблем: поділ інформаційного простору України між кількома фінансово-політичними групами, які здійснюють потужний вплив на вироблення та реалізацію важливих державних і суспільних рішень. Це актуалізує такі проблеми, як тенденційність подання інформації, особливо її політичної складової; дискредитація журналістської спільноти, падіння авторитету ЗМІ як засобу соціального контролю; безпека журналістської діяльності, нерівні умови присутності в інформаційному просторі; низький рівень правової культури працівників мас-медіа, відсутність спеціалізованої правової освіти для журналістів. Одним з основних завдань держави є удосконалення системи підготовки правової освіти журналістів. Також виникає потреба в захисті ЗМІ не лише від державного втручання, оскільки маючи повну свободу, вони матимуть змогу безперешкодно виконувати свої соціальні функції, а саме: освітню, виховну, ідеологічну, інформаційну та формування культурних цінностей.

Як наголошує Н. Оніщенко, недоброякісний інформаційний простір буде сприяти формуванню відповідного інформаційного середовища, що приречене на розповсюдження явищ правового нігілізму, правового інфантилізму,

правової демагогії. Тільки глобальна, кропітка просвітницька робота, підвищення загальнокультурного рівня та рівня правової культури ... вироблення стійких стереотипів правомірної поведінки – це далеко не повний перелік кроків щодо удосконалення інформаційного правового середовища та необхідної санації інформаційного правового простору [3, с. 9].

Отже, захист правових і демократичних цінностей засобами масової інформації є одним із пріоритетних завдань працівників мас-медіа, у яких має бути високий рівень правової культури. На ЗМІ покладається завдання здійснення діалогу та співпраці громадян, суспільства і держави, мас-медіа є інструментом обговорення питань суспільного значення і найважливішим ресурсом підтримки громадських ініціатив, що здатні об'єднувати, консолідувати суспільство, стимулювати громадянську і правову активність населення.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник / О. Ф. Скакун. – К. : Алерта, 2012. – 524 с.
2. Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі: зб. наук. ст. та тез наук. повід. за матеріалами міжнар. наук. –практ. конф, м. Харків, 26 жовтн. 2012 р. / редкол. : С. Г. Серьогіна, В. Г. Пилипчук, І. В. Яковюк. – Х. : НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2012. – 214 с.
3. Оніщенко Н. М. До питання про сутність, природу та трансформаційні зміни інформаційного правового простору (теоретично-правовий аспект) / Н. М. Оніщенко // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 4–9.